

Socialtjänstförvaltningen

KUNDORIENTERADE
VERKSAMHETER
Handläggare: Eva Lindström
Tfn: 508 25 231

TJÄNSTEUTLÅTANDE SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN
2006-06-13

2006-09-26
Dnr119-0439/2006

Till
Socialtjänstnämnden

Rapport om Föräldrautbildning inför adoption (FIA)

Förslag till beslut

Socialtjänstnämnden godkänner rapporten

Dag Helin

Eva Sandberg

Sammanfattning

Socialtjänstnämnden har efter beslut i Kommunfullmäktige i december 2005 ansvar för att organisera den sedan januari 2005 lagstadgade obligatoriska föräldrautbildningen inför internationell adoption. Föräldrautbildningen finns fr.o.m. 1 januari 2006 inom ramen för det nystartade Resurscentret för adopterade och deras föräldrar. Utbildarna kommer till stor del från stadsdelsförvaltningarna och andra verksamheter inom staden samt ett fåtal från privata verksamheter.

Det har utbildats 350 personer under första halvåret 2006. Den beräknade omfattningen är att 500 personer kommer att ha gått utbildningen vid årsskiftet 2006 / 2007. En första utvärdering är gjord som visar att kursdeltagarna till stor del är nöjda med utbildningen. Kursledarna har genom egen utbildning och erfarenhet fått ökad kompetens inom området som inneburit en förstärkning i arbetet på stadsdelsförvaltningarna med målgruppen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstförvaltningens kundorienterade verksamheter.

Bakgrund.

Fr.o.m. den 1 januari 2005 ska den som önskar adoptera barn från utlandet ha genomgått föräldrautbildning innan beslut om medgivande kan tas.

Bakgrunden till detta är bl. a forskningsresultat som visat att adoptivbarn är överrepresenterade bland dem i befolkningen vilkas ohälsa bottnar i psykiska och sociala problem. Vidare vilar det på kommunens socialtjänst ett särskilt ansvar för att ge stöd till adopterade barn och ungdomar (5 kap. 1§ socialtjänstlagen).

Som ett led i att förbättra de adopterade barnens situation har obligatorisk föräldrautbildning inför internationell adoption införts i socialtjänstlagen och gäller fr.o.m. den 1 januari 2005.

Syftet med föräldrautbildningen för blivande adoptivföräldrar är att de ska få kunskap om adoptivbarns särskilda situation och behov. Målen för föräldrautbildningen är att deltagarna ska få kunskap om de särskilda krav som adoptivföräldraskapet ställer och göra en bedömning av sin egen förmåga och beredskap att kunna hantera dessa. Utbildningen bör leda till att de som bestämt sig för att gå vidare med en adoptionsansökan har fått en realistisk bild av vad adoptionsprocessen kan innebära.

Den tidigare ej lagstadgade kommunala adoptivföräldrautbildningen som funnits i Stockholm sedan 1997, upphörde vid årskiftet 2005 / 2006. Den utfördes av Katarina Sofia stadsdelsförvaltning på uppdrag av socialtjänstnämnden. Utbildningen var frivillig och omfattade 3 gånger 2 timmar. Utöver denna fanns även föräldrastudiecirklar arrangerade av adoptionsorganisationerna. Även denna typ av utbildning upphörde vid årskiftet 2005 / 2006.

Socialtjänstnämnden har efter beslut i Kommunfullmäktige den 14 december 2005 ansvar för att organisera den lagstiftade obligatoriska föräldrautbildningen av blivande adoptivföräldrar. En avgift på 2.000 kronor per kursdeltagare fastställdes i samband med detta beslut.

Föräldrautbildningen finns fr.o.m. 1 januari 2006 inom ramen för det nystartade Resurscentret för adopterade och deras familjer. Stadens insatser före och efter det adoptivbarnet anlant till sin familj är på så sätt samlade i en enhet, vilket är helt i linje med det förstärkta barnperspektivet som ska gälla för adoptivbarn.

Aktuell situation

Den person i Stockholms stad som önskar adoptera ska börja med att kontakta socialtjänstens familjerättsenhet vid sin stadsdelsförvaltning. Efter ett personligt informationssamtal kontakter den sökande socialtjänstförvaltningens Resurscenter som erbjuder lämplig föräldragrupp.

Föräldrautbildningen inför internationell adoption omfattar 21 timmar, 3 timmar vid 7 kurstillfällen. Kursen pågår under en sammanhängande sjuveckorsperiod. Det kursmaterial som används är MIA:s (Myndigheten för internationella adoptionsfrågor) / Socialstyrelsens utbildningsmaterial för blivande adoptivföräldrar och kursledare; ”Att bli förälder till ett barn som redan finns” och ”Handledning för utbildare”.

De olika momenten i utbildningen är:

1. Internationell adoption

2. Att bilda familj
3. Att adoptera
4. Vilka barn behöver en familj
5. Resan till barnet
6. Att bli en adoptivfamilj
7. Att vara en familj

Utbildningen är omfattande och djupgående vilket ställer höga krav på utbildarna. Förutom att fungera som ledare och kunskapsförmedlare skall de även kunna hantera grupprocesser på ett utvecklande sätt för gruppen och individen. Uppdraget som kursledare förutsätter också goda kunskaper om barns behov och utveckling samt särskilda kunskaper om adopterade barn. Utifrån detta har alla kursledare genomgått en tredagars utbildning i adoptionskunskap. Detta för att garantera en hög och jämn kvalitet på föräldrautbildningen. Utöver detta får kursledarna kontinuerlig handledning i grupp, kompetenshöjande föreläsningar samt tillgång till ett referensbibliotek med aktuell forskning och litteratur i ämnet.

Kursledarna, 28 till antalet, är socialsekreterare, familjerättssekreterare, behandlare, psykologer och familjerådgivare från de olika stadsdelsförvaltningarna, socialtjänstförvaltningen samt några privata aktörer. De kombinerar uppdraget som kursledare med sina ordinarie arbetsuppgifter.

Att rekrytera kursledare från stadens egna verksamheter har skett medvetet och inneburit en kompetensutveckling för den personal som kommit från stadsdelsförvaltningarna. Detta bekräftas i kursledarnas utvärderingar som visar att de fått nya kunskaper och insikter som de har nytta av i sitt arbete som utredare och behandlare.

I januari 2006 startade de första kurserna. Under det första halvåret har ca 350 personer avslutat eller påbörjat kurser, 150 par och 50 ensamstående. Det har genomförts 26 parkurser, fyra ”singelkurser” och en engelsktalande parkurs. Kurserna har bestått av 10 –12 deltagare och två kursledare. Ett fåtal kurser har haft en kursledare.

Kursdeltagarna har inplacerats i grupper från samma eller angränsande stadsdelar för att främja vidare kontakter i närmiljön efter barnets ankomst. De ensamstående kursdeltagarna har givits möjlighet att gå i ”singelgrupper”, vilket uppskattats och skapat möjlighet till öppnare diskussioner och nätverksbyggande.

Utbildningen är inte ett instrument för socialnämndens bedömning av dem som ansöker om adoption utan är fristående från medgivandeutredningen. Därför har utbildare från stadsdelsförvaltningar haft kurser för andra deltagare än från sin stadsdelsförvaltning.

Nya kurser planeras under hela hösten utifrån anmälningar som kommer in. Den beräknade omfattningen är att 500 personer kommer att ha gått utbildningen vid årskiftet 2006 / 2007.

Utvärdering

Kursdeltagare och utbildare får efter varje avslutad kurs möjlighet att utvärdera kursen och komma med synpunkter på eventuella förbättringar samt göra personliga reflektioner.

Syftet med utvärderingen är att förbättra utbildningen och ge förutsättningar för att målsättningen kan uppfyllas, dvs. verka för att deltagaren får möjlighet att reflektera och diskutera innan beslut om adoption tas, samt bli medvetna om den extra sårbarhet som adopterade barn har och över sin egen förmåga att hantera dessa.

En första sammanställning är gjord på ett underlag av 117 deltagare och 11 utbildare. Kursdeltagarna är över lag nöjda med utbildningen och kursledarna. Kursen som helhet upplevs som meningsfull, intressant, tankeväckande och ger möjlighet till reflektion.

Förväntningarna på kursen infriades och gav mer än förväntat för nästa alla kursdeltagare, 80 % kände sig bättre förberedda inför en adoption, ca 10 % kände sig bekymrade över hur det skall gå med adoptionen och ca 10 % har blivit mindre säkra på eller osäkra på om de vill adoptera.

I alla grupper har värdet av att diskutera med andra i samma situation poängterats samt att de fått utökade kunskaper och insikter inför beslutet om adoption.

De ensamstående kursdeltagarna har samstämmigt uttryckt sin uppskattning över "singelgrupperna" vilket gett dem möjlighet att öppet reflektera över vad det eventuella föräldraskapet som ensamstående adoptivförälder kan innebära.

Kursledarna har fått många goda omdömen av kursdeltagarna. I stort sett alla deltagare tyckte att kursledarna som undervisare och samtalsledare varit bra eller mycket bra. Även när det gällde kontakten med kursledarna var det stora flertalet deltagare mycket nöjda med den.

Några kursdeltagarkommentarer:

"En mycket bra kurs som alla föräldrar, biologiska som adoptiv skulle behöva gå igenom".

"Tack för en bra kurs"

"Kursledarna har gjort ett mycket bra jobb med ett svårt ämne".

"Jag tycker att den var värd investeringen i både tid och pengar"

"Otroligt bra att kursen numera är obligatorisk det är så mycket man inte vet och inte vågar snacka om"

"Hur blir det för barnet att komma till Sverige? Vad vill jag? Oerhört värdefullt att ha reflekterat så mycket!"

"Det var fint att alla var singeltjejer, det gjorde att jag kände mej delaktig trots att jag inte är så säker på att jag vill adoptera".

"Jag har insett att det här är en hjälp för att den framtida adoptionen ska gå så bra som möjligt. Tack för all hjälp!"

De förbättringar som gjorts utifrån utvärderingarna är att tillhandahålla fler böcker, filmer och artiklar i ämnet. Resurscentret har även tagit emot och åtgärdat klagomål av mer praktisk natur.

Sammantaget har utbildningen under det första halvåret fungerat väl och till stor del har målet med den uppnåtts.

Förvaltningens synpunkter.

Förvaltningen ser mycket positivt på hur Resurscentret för adopterade och deras föräldrar har utvecklats under det första halvåret 2006.

De utbildningsinsatser som gjorts inom adoptionsområdet är i linje med det förstärkta barnperspektiv som poängteras i stadens riktlinjer för handläggning av adoptionsärenden och det särskilda ansvar som socialnämnderna har för adopterade barn och ungdomars situation.

Den utvärdering som hittills gjorts av utbildningen visar att deltagarna fått möjlighet att förbereda sig på vad ett adoptivföräldraskap kan komma att innebära.

Den medvetna satsningen på kursledare från stadens verksamheter har inneburit att kompetens och ökade kunskaper kommit staden till del och därmed blivit en del av det förebyggande inslag i det ansvar som socialnämnderna har för att tillgodose hjälpbehovet hos adopterade barn och deras familjer.